

LUND UNIVERSITY

Fem år av tillgänglighet, närhet och synlighet

LUB:s forskarstöd 2012-2017

Voog, Hanna; Smångs, Britta

2017

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Voog, H., & Smångs, B. (2017, dec. 15). Fem år av tillgänglighet, närhet och synlighet: LUB:s forskarstöd 2012-2017.

Total number of authors:
2

Creative Commons License:
CC BY-ND

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Fem år av tillgänglighet, närhet och synlighet

LUB:S FORSKARSTÖD 2012-2017

DENNA RAPPORT SYFTAR TILL ATT GÖRA ETT NEDSLAG OCH BESKRIVA DET FORSKARSTÖD SOM LUB-NÄTVERKET ERBJUDER LUNDS UNIVERSITETS FORSKARE IDAG, 2017, FEM ÅR EFTER ATT RAPPORTEN "TILLGÄNGLIGHET, NÄRHET OCH SYNLIGHET" GAVS UT.

Lunds universitets bibliotek (LUB) 2017 | Hanna Voog & Britta Smångs

Innehåll

1. Inledning	3
2. Bakgrund	3
2.1 Om projektet 2012.....	3
2.2 Resultat 2012.....	3
3. Enkätundersökningen av LUB:s forskarstöd.....	5
3.1 Metod	5
3.2 Resultat 2012	6
3.3 Resultat 2017	7
3.3.1 Starta en forskningsuppgift.....	8
3.3.2 Insamling.....	10
3.3.3 Bearbetning/analys/ skriva.....	13
3.3.4 Tillgängliggöra resultat och grunddata	16
3.3.5 Service/ tjänster som biblioteket erbjuder som inte är direkt kopplade till en forskningsprocess.....	18
3.3.6 Eventuella övriga kommentarer kring forskarstöd på enskilda bibliotek inom fakulteten/motsvarande.	18
3.4 Fem år senare	20
3.4.1 Goda exempel.....	20
3.4.2 ”Dåliga”/Lärorika exempel	21
3.4.3 Resultat från projektet.....	22
3.4.4 Nästa steg.....	23
3.5 Sammanfattning och jämförelse av enkätsvar 2012-2017	25
3.6 Sakernas tillstånd och utmaningar för framtiden	27
Närhet: Flexibelt lagspel	27
Samarbeten: konsten att dra nytta av ett nätverk	28
Tillgänglighet: Open Access och Open Science	28
För framtida uppföljningar	28
Referenslista.....	30
Bilaga 1.....	31

1. Inledning

För fem år sedan publicerades "Tillgänglighet, närhet och synlighet", en slutrapport för ett projekt som syftade till att inventera forskares behov av forskarstöd vid LU. I år, 2017, valde vi att göra om en av delarna i projektet nämligen den enkätundersökningen som gick ut till de olika delarna av biblioteksorganisationen och som låg till grund för den "nulägesanalys" som gjordes 2012. Förhoppningen är att kunna göra ett nytt nedslag och beskriva vilket forskarstöd som erbjuds inom Biblioteken vid Lunds universitet(LUB) idag. Men också se hur de tankar som kom upp i relation till projektet har införlivats i det dagliga arbetet med forskarstöd inom LUB fem år senare.

2. Bakgrund

2.1 OM PROJEKTET 2012

Projektet initierades av dåvarande arbetsgruppen för vetenskaplig kommunikation inom LUB. Projektet innefattade en litteraturstudie, en enkät undersökning av LUB:s forskarstöd samt fokusgruppsintervjuer med forskare från en rad olika fakulteter på LU.

2.2 RESULTAT 2012

Slutrapport för projektet "Undersökning av forskares behov av biblioteksservice" inkluderade en sammanfattning av projektets alla tre delar. De två första delarna är en litteraturstudie och en enkätundersökning riktad till samtliga bibliotek inom Lunds universitets bibliotek (LUB). Rapporten går att läsa i sin helhet via LU:s forskningsportal².

Projektets ambition var att skapa en bild av forskarnas vardag. Resultatet av undersökningarna visade lokala och ämnesmässiga skillnader färgade och spelade roll för de behov och önskemål som forskarna från olika fakulteter hade, men det framkom också en rad gemensamma nämnare.

Projektet visade att följande områden är viktiga för att utveckla framtidens forskarstöd inom LUB och Lunds universitet (hämtat från slutrapporten s. 3-4):

Ökad tillgänglighet...

... genom att skapa förutsättningar för forskarnas strategiska omvärldsbevakning

Behovet av strategisk omvärldsbevakning finns i hela forskningsprocessen; bevakning av finansiärer, bevakning av beviljade projekt, bevakning av forskningsläget, bevakning av nätverk, bevakning av publiceringskanaler, bevakning av framtida projekt. Vår studie visar att forskarna behöver stöd för att till exempel strategiskt kunna bevaka finansiärer och på så sätt underlätta anslagsprocessen. Det är viktigt att arbeta

¹ Vi, som i strategigruppen för forskning och forskningsprocesser (FoF) vid biblioteken vid Lunds universitet. Gruppen är numera nedlagd (hösten 2017) i förmån för ny arbetsstruktur inom Lunds universitets biblioteks nätverk.

² [http://portal.research.lu.se/portal/en/publications/tillganglighet-narhet-och-synlighet--gemensamma-utmaningar-foer-lubnatverket-foer-att-moeta-forskares-behov-av-stoed-vid-lunds-universitet\(89879883-d0a5-412d-9417-b189c83a80e5\).html](http://portal.research.lu.se/portal/en/publications/tillganglighet-narhet-och-synlighet--gemensamma-utmaningar-foer-lubnatverket-foer-att-moeta-forskares-behov-av-stoed-vid-lunds-universitet(89879883-d0a5-412d-9417-b189c83a80e5).html)

tillsammans med andra aktörer inom Lunds universitet, och på så sätt kunna marknadsföra respektive kompetenser, vilket skulle minska risken att forskarna missar viktig information alternativt inte upptäcker relevanta befintliga stödfunktioner.

... genom att skapa pålitliga, tillgängliga och intuitiva system för att synliggöra bibliotekens resurser

Biblioteksorganisationen ska tillhandahålla tydliga, intuitiva söksystem som ger tillgång till det breda spektrum av material som forskarna behöver i sitt arbete. Tillgången av material, fysiskt, elektroniskt, äldre, digitaliserat, måste vara presenterat i en form som gör det lättåtkomligt. Arbetet och dialogen kring vilka resurser och program vi ska arbeta med och på vilket sätt måste bli bättre inom LUB och mellan LUB och forskarna.

... genom att verka för en samlad strategi till stöd för insamling, lagring och återvinning av rådata

Frågan kring hur rådata kan och bör samlas in och sparas inför framtiden är en fråga som rör hela Lunds universitet. Det handlar inte enbart om att arkivera rådata utan även att sprida och möjliggöra att materialet återanvänds. Att synliggöra gemensamma metoder och intressen över ämnesområden skulle ge ett mervärde för forskarna och öka möjligheten till samarbete. Flera forskningsfinansiärer kräver dessutom någon form av arkiveringsplan och för att motverka att en rad mer eller mindre varaktiga, lokala arkiv tar tid och energi från de enskilda forskarna bör LUB gemensamt med Lunds universitet arbeta för att införa såväl en policy som ett långsiktigt alternativ för lagring och återanvändning av rådata i olika former.

Närhet till de enskilda forskarna...

... genom att utveckla flexibla stödformer för den enskilda forskarens behov

Projektet visar att det individanpassade forskarstödet behöver ligga nära forskarna, både geografiskt och ämnesmässigt, för att kännas relevant. Relevans för den enskilde forskaren skapas om stöd finns att tillgå i rätt fas och i en relevant form i den individuella forskningsprocessen. Forskarstöd handlar till stor del om relationsskapande mellan bibliotekarierna och forskare, relationer som ger värdefull kunskap och en långsiktigare förståelse för ett ämnes konstruktion vilket kan ge biblioteket en möjlighet att arbeta proaktivt i sitt forskarstöd.

... genom att stärka Lunds universitets forskares möjligheter att identifiera och skapa nätverk

Vikten av att underlätta kommunikationsvägar mellan kollegor och forskare/bibliotekarierna återkommer såväl i diskussionen om tillgång till material som i hur man skapar nya forskningsområden att arbeta med. Det är viktigt för forskare att kunna identifiera "sina teoretiska grannar" samt att skapa nätverk. Det finns behov av fysiska och digitala fora för utbyte av idéer som synliggör såväl forskaren som dennes forskning och intressen.

Bättre synlighet...

... genom att stödja forskarnas arbete med att tillgängliggöra och synliggöra sin forskning

Det finns flera aspekter att ta hänsyn till när det kommer till att stärka stödet i att synliggöra forskares publikationer. Det handlar inte bara om registrering och fulltextpublicering i LUP, utan även om upphovsrättsliga frågor och att synliggöra behov, former och kanaler för populärvetenskapliga framställningar.

... genom att synliggöra och utveckla kompetenser och arbetssätt inom LUB

Grunden för ett framtida större samarbete inom LUB i forskarstödsfrågor kräver en gemensam struktur för att underlätta sammanställning och spridning av material och kompetenser. Genom att synliggöra kompetenser kan vi verka för professionaliseringen av hela nätverket och skapa förutsättningar för att utveckla expertis hos bibliotekarierna.

(Voog et al., 2013, s. 3-4)

3. Enkätundersökningen av LUB:s forskarstöd

3.1 METOD

Enkäten som är underlag till denna rapport är den samma som den som skickades ut 2012. Det vill säga det är samma parametrar som efterfrågas och den är schematiskt uppställd enligt modellen över forskningsprocessen som användes i projektet 2012 (baserad på Björk, 2006; Blaschke, [2009] (Opubl.)):

Figur 1. Modell över forskningsprocessen.

Starta en forskningsuppgift	Insamling	Bearbeta	Analysera	Skriva	Tillgängliggöra: resultat + grunddata
-----------------------------	-----------	----------	-----------	--------	---------------------------------------

(Voog et al., 2013, s. 8 f.)

Under varje kategori hade den dåvarande arbetsgruppen för vetenskaplig kommunikation inventerat och listat möjliga funktioner/serviceåtgärder eller stödinsatser som kan tillhandahållas av bibliotek. Uppdelningen föregicks då av diskussioner under vilka kategorier olika insatser skulle placeras, vilket inte alltid är lätt då många former av stöd fyller flera behov. Under varje kategori gavs möjlighet för enheterna att lista ytterligare funktioner de saknade.

För 2017 års enkät gjorde vissa smärre justeringar, exempelvis ändrades namn på system som hade förändrats under åren så som LUP till LUCRIS. Vi valde också att enbart arbeta med termen forskarstöd och således stryka alla förekomster av begreppet forskningsservice. Det här vara en begreppsdiskussion som gavs både utrymme och tid 2012, något som inte alls känns

aktuellt 2017 (Voog et al., 2013, s. 10). Vi talar nu om forskar- eller forskningsstöd rakt över, snarare än att tala om forskar- eller forskningservice.

Enkätens syfte är och var att skapa en bild av de stora variation av forskarstöd som erbjuds inom LUB. Variationen bör ses som ett utslag av den organisation LUB har, det vill säga. nära biblioteksverksamhet till de enheter där forskning bedrivs. Enkätens syfte är skapa en samlad bild av forskarstödet vid LUB och inte jämför mellan enheter. Enkätens syfte är alltså inte att skapa en lista över bra och dåligt forskarstöd utan visa på bredden samt skapa en bild av hur och varför arbetet med forskarstöd kan ha eller har förändrats de senaste fem åren på LU.

Enkätens svar har sammanställts och sedan diskuteras vid en workshop med medarbetare inom LUB den 8 november 2017. Diskussionerna vid denna workshop har sedan legat till grund för de sammanfattningar och analyser som gjorts. Frågorna som diskuterades ligger som bilaga till rapporten. Deltog på workshopen gjorde: Yvonne Hultman-Özek (M), Emma-Lisa Hansson (LTH), Kristina Holmin Verdozzi (N), Mikael Graffner (UB), Martin Persson (UB), Viktoria Hörnlund (HT), Jonathan Johansson (praktikant HT), Kent-Inge Andersson (EHL), Cajsa Andersson (N), Jon Eriksen (J), Andrea Mervik (HT), Maja Carlson (S), Carina Enestarre (A), Åsa Sellgren (LYH), Anna Carlsdotter (praktikant S), Magnus Annemark (HT), Britta Smångs (N) och Hanna Voog (UB).

3.2 RESULTAT 2012

Dåvarande arbetsgruppen för vetenskaplig kommunikation inom LUB ansvarade för enkäten och skickade ut den till respektive fakultetsbibliotek och sammanställde sedan svaren i april 2012. Samtliga enheter inom LUB svarade på enkäten.

Resultatet finns i projektets slutrapport men kan sammanfattas med att det, trots ämnes- och storleksmässiga skillnader på fakulteterna, likartade service gentemot forskarna. Det mesta av det forskarstödet var koncentrerat till inom kategorierna Insamling samt Tillgängliggörandet av resultat och grunddata, vilket kan förklaras av att det faller under traditionella uppgifter för bibliotek så som dokumenthantering och undervisning i informationssökning.

Under kategorin Insamling syntes att många enheter erbjöd kurser i exempelvis informationssökning. Inom flera av enheterna arbetar man även med att presentera och informera om ämnesresurser på olika sätt samt att ta in inköpsförslag som ett led i att utveckla och marknadsföra beståndet. Tio av tretton enheter arbetar med kontaktbibliotekarieskap. I kategorin Tillgängliggöra resultat och grunddata var arbetet med det arbetet med det institutionella arkivet LUP tydligt, dessutom erbjöd cirka hälften av enheterna undervisning/information/support på frågor kring open access, parallellpublicering samt forskningsfinansiärernas förändrade OA-krav.

Under kategorin Bearbetning/Analys/Skriva radades olika program upp och det efterfrågades i vilken utsträckning enheterna erbjöd undervisning och/eller helpdesk i dessa, svaren visar att det var framförallt i de referenshanteringsprogram som är campuslicensierade för Lunds universitet, RefWorks och EndNote, som de olika enheterna erbjöd undervisning och stöd.

3.3 RESULTAT 2017

Uppföljningsenkäten 2017 skickades ut den 29 augusti 2017 och svaren skulle vara inne den 18 september.

Vi fick in 11 svar:

- Ekonomihögskolan (EHL)
- Naturvetenskapliga fakulteten (N)
- Humanistiska och teologiska fakulteterna (HT)
- Juridiska fakulteten (J)
- Konstnärliga fakulteten (K)
- Lunds Tekniska Högskola (LTH)
- Samhällsvetenskapliga fakultetens bibliotek (S)
- Internationella miljöinstitutet (IIIEE)
- Asienbiblioteket (A)
- Medicinska fakulteten (M)
- Universitetsbiblioteket (UB)

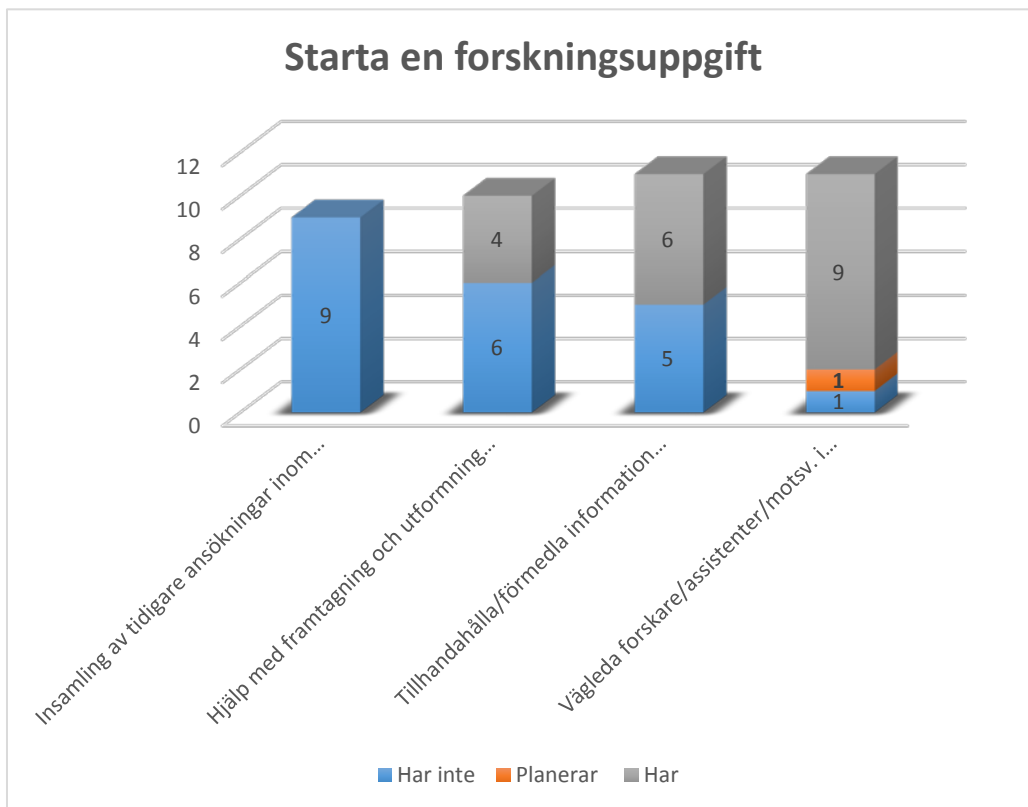
I fortsättningen kommer förkortningarna användas istället för det fullständiga namnet.

Enkäten skickades ut till samma enheter som 2012, då fick vi in 13 svar. Differensen bygger på:

- En enhet besvarade inte enkäten i år.
- Samhällsvetenskapliga fakultetens bibliotek och biblioteket vi Campus Helsingborg är nu en organisation och har skickat in ett gemensamt svar.

I enkäten efterfrågades att estimerar ungefär hur mycket tid i procent av den totala arbetstiden vid biblioteken som läggs på arbetet med forskarstöd. En fråga som visade sig svår att besvara, vissa med hänvisning till att forskarstödet genomsyrar mycket av verksamheten.

3.3.1 Starta en forskningsuppgift

Här ingår till exempel arbetet med att formulera ett problem eller ett projekt, identifiera finansieringsmöjligheter, skriva projektansökningar etc.

De två första frågorna har inte fullständiga svar på grund av otydliga/andra svar. Den första frågan har besvarats med en o av en enhet, o i detta fall betyder att det inte går att besvara. Samt att vi fått två svar inom parantes på fråga ett och två av en enhet, vi valde då att inte ta med dessa svar alls i sammanställningen.

Insamling av tidigare ansökningar inom samma forskningsområde

Ingen av respondenterna erbjuder detta, dock noteras det att det erbjuds/sköts av andra utanför biblioteket i vissa fall, exempelvis forskningsansvarig. En enhet läser ansökningar för kompetensutveckling.

Hjälp med framtagning och utformning av forskarnas publiceringslistor vid projektansökningar

Mer än hälften av enheterna som svarade (ett osäkert svar är bortplockat från sammanställningen) erbjuder inte med hänvisning till att detta görs av forskarna själva. Här finns också förhoppningar om att i framtiden kan använda exempelvis LUCRIS för att generera dessa listor (exempelvis genom CV-modulen), samt att dessa ska kunna importeras i exempelvis Prisma.

De enheter som erbjuder använder sig just av hjälp-till-självhjälp i LUCRIS, samt att UB:s avdelning för Vetenskaplig kommunikation på efterfrågan skapar bibliometriska underlag till ansökningar.

Tillhandahålla/förmedla information om forskningsfinansiärer/ utlysningstider

Lite fler än hälften av enheterna erbjuder detta, även om det noteras att det utnyttjas i ganska låg utsträckning. M har exempelvis utvecklat ett anslagskalendarium, J jobbar med information om aktuella utlysningar samt hur man söker och skapar alerts i anslagsdatabasen Research Professional³. Både A och LTH har information om utlysningar i sina dedikerade forskar libguides.

Vägleda forskare/assistenter/motsv. i projekt, i informationssökningsprocessen

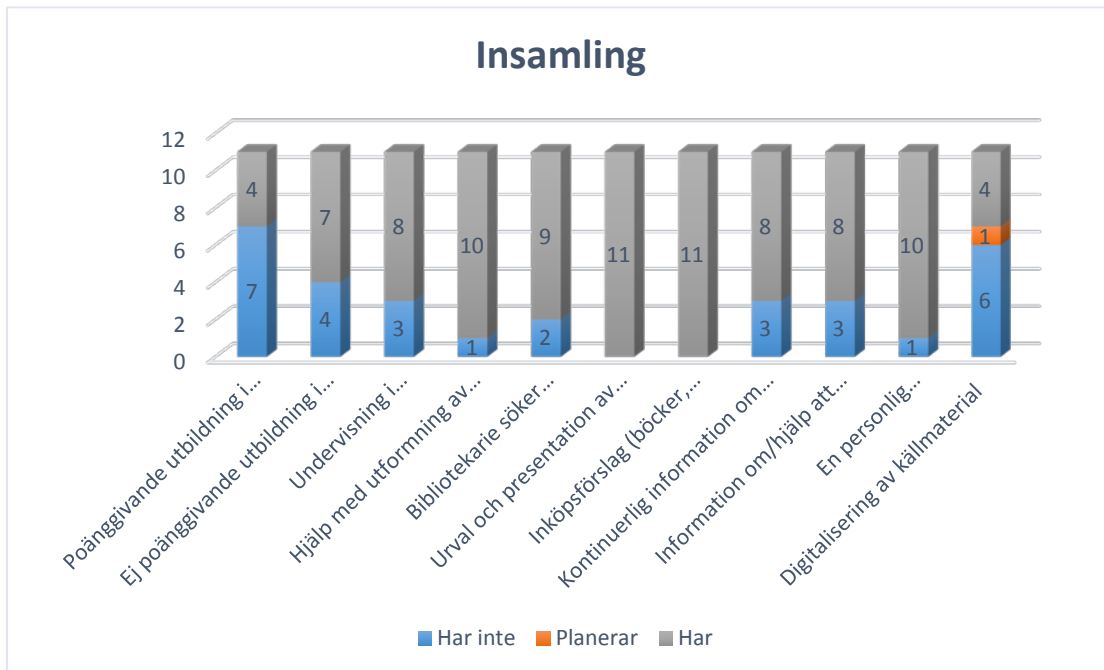
Nio enheter erbjuder, en erbjuder inte och en planerar. Av de som erbjuder skiljer sig uppfattningen åt i vilken utsträckning det utnyttjas men tre enheter (HT, LTH, S) menar att de uppfattar att efterfrågan ökar.

Annan service:

Två enheter har noterat övrigt stöd under denna kategori, båda lyfter fram för forskare dedikerade specialsidor/libguides som en samlad ingång.

³ Research Professional driftas av forskningsservice och ligger på LU:s centrala sidor.

3.3.2 Insamling

Här ingår till exempel att samla och lokalisera tidigare forskning, källmaterial och grunddata.

Med **undervisning** menas ett planerat tillfälle där något på förhand specificerat presenteras och ev. övas på för en eller flera personer.

Med **helpdesk** menas att biblioteket har kompetens/resurser och beredskap att besvara (mer eller mindre akut) uppkomna frågor inom ett specifikt område.

Poänggivande utbildning i informationssökning för doktorander. Ange gärna omfattning i timmar och ev obligatorium

Fyra enheter har poänggivande kurser, sju inte. Det är stora enheter som M, S, LTH och vissa delar av N som har obligatoriska och poänggivande kurser. Kurserna har lite olika längd och omfattning.

Ej poänggivande utbildning i informationssökning för doktorander

Fyra enheter erbjuder inte men sju av enheterna har någon form av icke poänggivande kurs/kurser. Här varierar efterfrågan men noteras som hög på EHL, M och J, samt ett ökat intresse på LTH, EHL och HT. Vissa enheter lyfter fram att de erbjuder undervisning (i grupp eller personlig rådgivning) specifikt för nya doktorander.

Undervisning i informationssökning för forskare (exkl. doktorander)

Åtta av respondenterna erbjuder detta, noterat är att dessa insatser inte exkluderar doktorander utan riktar sig till alla forskare. Exempel är forskarseminarier inom olika teman, ibland i samarbeten över fakultetsgränserna. Noterat är också att dessa tillfälle på flera enheter verkar ske ad hoc, på initiativ av enskild forskare eller enhet.

Hjälp med utformning av sökstrategier och val av databaser

Tio av elva enheter erbjuder detta. Här noteras en spridning i efterfrågan, där EHL och M har en högre efterfrågan.

Bibliotekarie söker information åt forskare

Nio av elva erbjuder detta men efterfrågan verkar vara låg eller medel förutom på M där den är hög, dock noterar båden HT och LTH att efterfrågan ökar.

Urval och presentation av ämnesresurser

Alla enheter erbjuder detta. Här framhålls av många enheter de digitala sammanställningar som gjorts i exempelvis olika libguides. UB lyfter fram databaslistan och dess funktionalitet att söka fram resurser på ämnesbasis (detta sker dock inte enbart för forskarna utan för alla användare på universitet).

Inköpsförslag (böcker, tidskrifter, databaser). Ange gärna exempel på former, till exempel nyförvärvslistor.

Samtliga köper in på inköpsförslag av forskarna. Inköpen frontas med nyförvärvslistor via exempelvis hemsidor. Vissa enheter har som policy att köpa in alla förslag från anställda.

Kontinuerlig information om nya resurser (litteratur, databaser, verktyg m.m.)

Åtta enheter erbjuder detta, bland annat via nyhetsbrev, intranät, på hemsidan och via sociala medier. Mindre enheter meddelar individuellt till forskare med specialintressen.

Information om/hjälp att skapa nyhetsbevakningar av olika typer av material

Åtta av elva erbjuder detta, men bara en av enheterna noterar hög användning. Det sker på förfrågan av vissa enheter och är en del av kursprogram hos andra.

En personlig kontaktbibliotekarie

Alla utom en enhet jobbar med kontaktbibliotekarieskap. "Vår viktigaste ingång!" skriver HT. Den enheten som inte jobbar med det är UB, vilka skiljer sig från de andra enheterna eftersom de inte har "egna" forskare.

Digitalisering av källmaterial

Fyra enheter erbjuder, en planerar och fem inte. På UB handlar det mycket om att digitalisera på efterfrågan via LUBITO, cirka 20 artiklar om dagen scannas in och skickas till forskare inom LU.

Annan service:

HT:

- Digitalisering av informationsresurser
- Hitta och förmedla andra typer av källmaterial – arkivmaterial, forskningsdata etc.

S:

- Systematisk litteratursökning

UB:

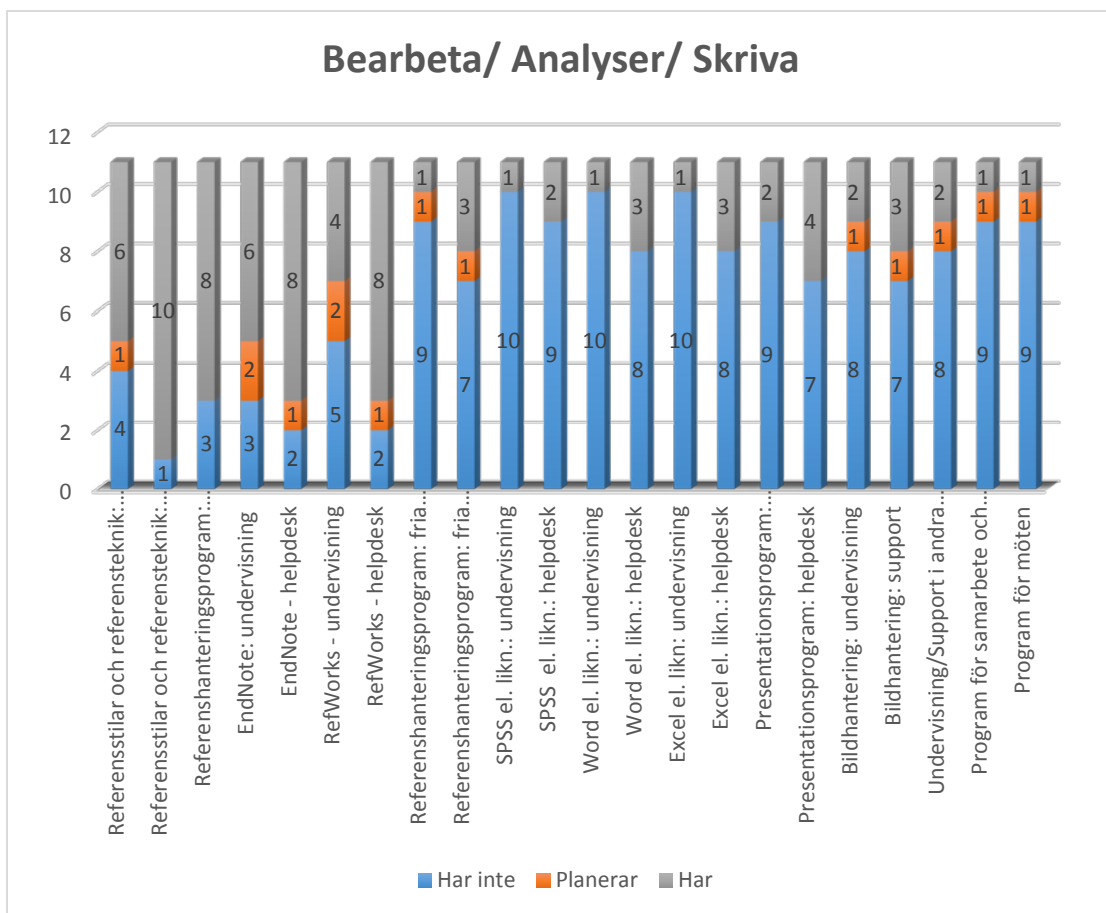
- Information om hur discoveryssystem fungerar
- Svarar på frågor kring access till e-resurser, reklamerar vid behov
- Ser till att så mycket material som möjligt blir sökbart via LUBsearch
- Administrerar tester på nya e-resurser

Övriga kommentarer:

Övergripande är att många noterar att stödet skapas i stunden för en enskilda forskaren, HT skriver "På HT är den individuella kontakten mycket viktig, vi har därför inte så mycket "formella" spår utan det mesta görs anpassat efter individen."

Man noterar också att i detta stöd samarbetar många olika yrkeskategorier, utanför biblioteket, exempelvis IT-expert, webprogrammerare och IT-pedagoger. Men även att man samarbetar med ämnesexperter inom sin fakultet och expertfunktioner på exempelvis UB, juridiska enheten och på HumLab.

3.3.3 Bearbetning/analys/ skriva

Här ingår till exempel forskarens arbete med att bearbeta och analysera insamlad material/källdata och att skriva.

Med **undervisning** menas ett planerat tillfälle där något på förhand specificerat presenteras och ev. övas på för en eller flera personer.

Med **helpdesk** menas att biblioteket har kompetens/resurser och beredskap att besvara (mer eller mindre akut) uppkomna frågor inom ett specifikt område.

Referensstilar och referensteknik: undervisning

Sex enheter erbjuder och en planerar. S anger att deras efterfrågan minskat vilket de tror bygger på att man under en lång tid arbetat systematiskt med undervisning.

Referensstilar och referensteknik: helpdesk

Tio enheter erbjuder helpdesk kring referensstilar och referensteknik.

Referenshanteringsprogram: sammanställd information om olika program

Åtta enheter svara att dom erbjuder sammanställd information, flera hänvisar till guiden "Reference Management" som drivs av Sambib. Vissa enheter ser en ökning i efterfrågan på denna typ av information.

Referenshanteringsprogram: undervisning – EndNote

Sex enheter erbjuder, fyra inte och två planerar. LTH och M ser en stor efterfrågan, HT däremot låg och S medel. HT och LTH upplever dock att efterfrågan ökar.

Referenshanteringsprogram: helpdesk – EndNote

Åtta enheter erbjuder, två inte och en planerar. Fler erbjuder alltså helpdesk i EndNote än traditionell undervisning.

Referenshanteringsprogram: undervisning – RefWorks

Fem enheter erbjuder inte, två planerar och fyra har. S noterar att det mest utnyttjas av masterstudenter och mycket liten grad av forskare.

Referenshanteringsprogram: helpdesk – RefWorks

Erbjuds av åtta enheter, inte av två samt planeras av en.

Referenshanteringsprogram: undervisning – fria program, till exempel Zotero etc

Erbjuds inte av nio, planeras av en och erbjuds av en. På J introduceras nya doktorander i första hand till Zotero, där man också tar fram egna stilmallar som korrelerar med ämnets praxis.

Referenshanteringsprogram: helpdesk – fria program, till exempel Zotero etc

Tre erbjuder helpdesk, en planerar och sju erbjuder inte. HT påpekar att resurserna inte räcker till att ge stöd i flera referenshanteringssystem än de som LU har licenser på.

SPSS el. likn.: undervisning

Tio erbjuder inte, en gör. På S tillhandhålls det på grund- och forskningsutbildning av annan personal på fakulteten.

SPSS el. likn.: helpdesk

Nio erbjuder inte, två gör. M noterar hög utnyttjande grad.

Word el. likn.: undervisning

Tio erbjuder inte, en erbjuder.

Word el. likn.: helpdesk

Åtta erbjuder inte, tre gör.

Excel el. likn.: undervisning

Tio erbjuder inte, en gör.

Excel el. likn.: helpdesk

Åtta erbjuder inte, tre gör.

Presentationsprogram, till exempel PowerPoint: undervisning

Nio erbjuder inte, två gör. Här noterar A lågt utnyttjande och M högt.

Presentationsprogram, till exempel PowerPoint: helpdesk

Sju erbjuder inte, fyra gör det.

Bildhantering: undervisning

Åtta erbjuder inte, en planerar och två gör det. HT samarrangerar med IT-avdelningen och M håller i poster och bildhanteringskurser.

Bildhantering: support

Sju enheter erbjuder inte, en planerar och tre enheter erbjuder.

Undervisning/Support i andra program. Ge exempel i kommentarfältet

Åtta erbjuder inte, en planerar och två erbjuder. HT samarbetar med IT/HumLab kring Nvivio, M jobbar med ELN, RedCap, enkätverktyg etc.

Program för samarbete och gemensamt skrivande, till exempel Dropbox, Google Docs, BaseCamp: undervisning/helpdesk. Ge exempel i kommentarfältet

Nio erbjuder inga, en planerar och en erbjuder (M, som erbjuder intern SharePoint 2016).

Program för möten, till exempel Adobe Connect. Ge exempel i kommentarfältet

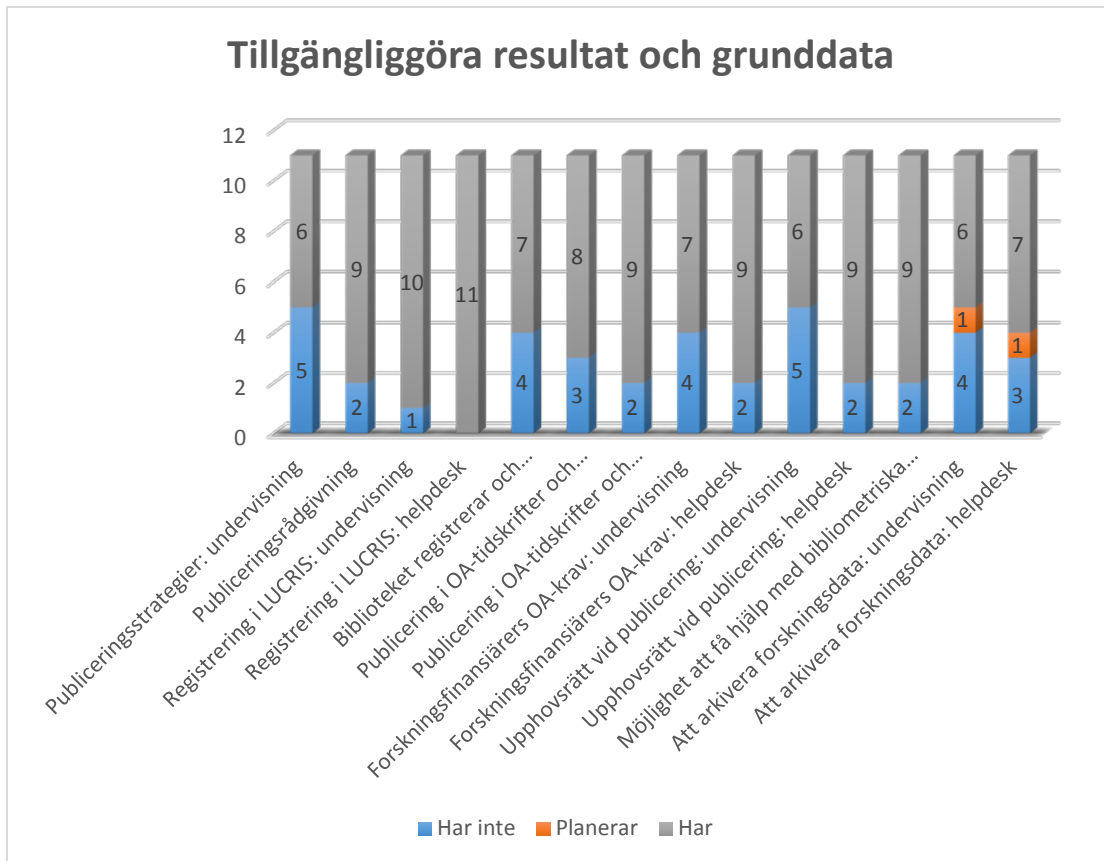
Nio erbjuder inte, en planerar och M erbjuder Moodle undervisningsportal.

Övriga kommentarer:

Enkäten saknar exempel på referenshanteringsprogram såsom BibTex och Latex, vilka används på N och vilka efterfrågas på ex EHL.

Orsaken till varför vissa program och system inte erbjuds är tidsbrist och prioritering enligt många, samt att inte allt detta efterfrågas av/ hos biblioteket.

3.3.4 Tillgängliggöra resultat och grunddata

Här ingår till exempel att publicera sina resultat eller sina grunddata och att tillgängliggöra texter i LUCRIS.

Med **undervisning** menas ett planerat, annonserat tillfälle där något på förhand specificerat presenteras och ev. övas på för 1-n personer.

Med **helpdesk** menas att biblioteket har kompetens/resurser och beredskap att besvara (mer eller mindre akut) uppkomna frågor inom ett specifikt område.

Publiceringsstrategier: undervisning

Fem enheter erbjuder inte, sex gör det. Vissa har högre utnyttjandegrad (M) några medel (J, S) och vissa låg (HT), HT noterar dock att det ökar. Tre enheter påpekar att det är inslag i doktorandkurser och forskarutbildningar.

Publiceringsrådgivning

Nio enheter erbjuder detta, där fler ser en hög utnyttjande grad och en ökad efterfrågan.

Registrering i LUCRIS: undervisning

Alla enheter utom en erbjuder undervisning i LUCRIS.

Registrering i LUCRIS: helpdesk

Samtliga erbjuder helpdesk i LUCRIS-frågor.

Biblioteket registrerar och parallell publicerar åt forskarna

Sju erbjuder registrerings och parallellpubliceringshjälp, fyra inte. UB och M importerar och validerar ett par hundra poster varje månad från centrala databaser.

Publicering i OA-tidskrifter och parallellpublicering: undervisning

Åtta erbjuder, tre inte. Undervisningen sker i form av workshops, del i doktorandkurser och fristående seminarier.

Publicering i OA-tidskrifter och parallellpublicering: helpdesk

Nio erbjuder helpdesk, två enheter erbjuder inte. Här upplever UB, M och HT högt tryck och S, N, HT och J att det finns ett ökat tryck. På UB kretsar mycket av arbetet kring OJS.

Forskningsfinansiärers OA-krav: undervisning

Fyra erbjuder inte, sju enheter erbjuder. Många har det som del av kurser, seminarier och workshops. M upplever högt tryck, emedan HT och J ett lägre.

Forskningsfinansiärers OA-krav: helpdesk

Nio enheter erbjuder helpdesk, två inte.

Upphovsrätt vid publicering: undervisning

Sex enheter erbjuder, fem inte. Högre tryck hos M och HT, men ökande hos HT och S.

Upphovsrätt vid publicering: helpdesk

Nio erbjuder, två inte. Ökad efterfrågan hos HT, J och S.

Möjlighet att få hjälp med bibliometriska analyser

Nio erbjuder, två inte. Många enheter noterar att detta arbete sker i samarbete med UB:s expertfunktion inom bibliometri även om ett viss mått av enklare bibliometriska analyser sker ute på enheterna.

Att arkivera forskningsdata: undervisning

Sex erbjuder, fyra inte och en planerar. Detta sker i form av olika seminarier, kurser och workshops.

Att arkivera forskningsdata: helpdesk

Sju enheter erbjuder, tre inte samt en planerar. Hög utnyttjande hos UB och M, lågt hos HT. Både S och HT ser en ökning.

Annat (specificera):

J: Personlig introduktion till och planering av informationshantering för nya doktorander

S: upprätta en datahanteringsplan samt tillgängliggörande av forskningsdata

Övriga kommentarer:

Bristen på ett e-arkiv för forskningsdata vid LU tas upp som en begränsade faktor.

3.3.5 Service/ tjänster som biblioteket erbjuder som inte är direkt kopplade till en forskningsprocess

- UB: Förhandlar priser och accessvillkor för e-resurser. Kan meddela vilka användningsvillkor för specifika resurser, exempelvis om en resurs tillåter text-data-mining.
- M: Disken, undervisning på programnivå, IT support, webbprogrammering, e-val etc.
- A: En av bibliotekarierna har skapat en libguide specifikt för forskarna samt hållit en genomgång av den samt guiderna som är för studenterna, för all personal.
- J: Personligt anpassade biblioteksintroduktioner till gästforskare, gästdoktorander och postdoktorer.
- S: Kompetensutveckling i frågor som rör hantering av forskningsdata. Riktat sig till forskare, doktorander, prefekter m.fl.
- S: Uttag ur LUCRIS och sammanställning av forskarnas output inom respektive institution som underlag för fördelning av fakultetsmedel. Görs på uppdrag av fakultetsledningen en gång per år. Mappning av publikationer mot andra databaser, t ex norska listan, pågår.
- IIIIE: Är behjälplig med inköp av projektlitteratur, alltså media som inte bekostas av biblioteket och inte ingår i bibliotekets samlingar (på ett tag).

3.3.6 Eventuella övriga kommentarer kring forskarstöd på enskilda bibliotek inom fakulteten/motsvarande.

- UB:s forskarstöd ser annorlunda ut än fakulteternas. UB tar emot forskare från alla fakulteter och betjänar totalt sett forskare både lokalt, nationellt och internationellt. Vi arbetar fokuserat med att tillgängliggöra källmaterial och samlingar enligt forskarönskemål (patron driven digitalisering, katalogisering av särskilda samlingar i projektform till exempel). Vi arbetar särskilt med de samlingar som är svåråtkomliga. Det gäller till exempel vardagstryck, handskrifter och specialsamlingar, bildsamlingar, personarkiv mm som saknar goda sökmöjligheter och lättfattliga kataloggrafiska verktyg. Vi tar emot forskare på depå för att ge den bästa och mest relevanta servicen, och i vår specialläsesal finns medarbetare som är väl förtrodda med samlingarna och som också kan ge paleografiskt stöd vid hantering av äldre material.
- A: Rent generellt är det svårt att veta vilka elektroniska resurser forskarna använder eftersom det är något vi bibliotekarier inte är involverade i. På grund av föräldraledigheter samt svårighet att få vikarierande personal med speciell kompetens i forskarstöd, delvis även p.g.a. flytt och omorganisering, har många av de ovanstående punkterna blivit nedprioriterade men målsättningen är att göra en översyn och utveckla forskarstödet under 2018.
- N: Forskarservicen på Naturvetenskapliga fakultetens bibliotek är (fortfarande) olika utformad, vilket har historiska orsaker. Biblioteken vid Naturvetenskapliga fakulteten är enheter inom respektive institution och har olika förutsättningar beroende på institutionens behov och ekonomi. Numera finns dock en gemensam bibliotekspolicy, och vi har ett alltmer utvecklat samarbete. Detta märks också i

verksamheten och synliggörs i sammanställningen där flera av de moment som endast något eller ett par av biblioteken hade 2012, finns nu på samtliga bibliotek.

- N: Vid undersökningen 2012 så såg organisationen av biblioteken annorlunda ut för N & LTH. Då var Kemi, Matte och Fysik en del av både LTH & N. Nu är det Matte som tillhör LTH och Kemi, Fysik tillhör N.
- M: Vi behöver riktlinjer alla lagar på plats samt infrastruktur för RDM
- K: Vi har ett nära samarbete med många av våra doktorander/forskare och träffar många av dem dagligen. Personlig kontakt och handledning fungerar bra hos oss.

3.4 FEM ÅR SENARE

Tillägg till enkäten 2017 var ett par följdfrågor kring vad som hänt de senaste fem åren på respektive fakultet vad det gäller forskarstödet. Alla enheter besvarade inte frågorna. Nedan redovisas ett axplock av de svar vi fick in, analyserade i en klusterpresentation.

3.4.1 Goda exempel

FRÅGA: Goda exempel: har ni några projekt/ former för forskningsservice/ tjänster etc. som ni implementerat under de senaste 5 åren som ni anser fungerat särskilt bra? Vilka? Varför?

Inbäddade projekt

Flera enheter (LTH, UB och S) beskriver projekt där biblioteket jobbar mer eller mindre inbäddat, som en integrerad del från början till slutet i forskningscykel.

Arrangemang och samarbeten

Att skapa arrangemang kring teman i olika former tas upp som lyckade exempel. EHL exemplifierar med föredrag för forskarna under mer avslappnade former såsom "torsdagsträffar"/fredagsfrukostar.

Tydligt är att många har letat samarbeten utanför det egna biblioteket, främst i relation till olika arrangemang direkt riktat till forskare. Det finns exempel på olika typer av arrangemang (seminarium, workshops) med olika samarbetspartner, med olika fokus. Exempel på dessa samarbetspartners är:

- Arrangemang med LU centrala expertfunktioner inom juridik och etik.
- Arrangemang samordnat över fakultetsbiblioteken (ex LTH/N, S/HT, LTH/M)
- Andra relevanta stödverksamheter; fakultetsinterna som exempelvis på HT med Skriftserierna, IT och Humlabbet, samt central såsom Forskningsservice.

Exempel på teman är forskningsdata, OA, Altmetrics.

Ett annat samarbete som präglat mycket arbetet under de senaste åren är samarbetet mellan UB/ LUB och forskningsservice i relation till implementeringen av LUCRIS. Att UB och Forskningsservice tillsammans sköter drift och underhåll av LUCRIS samt uppbyggnaden av en gemensam supportorganisation och gemensamma praxisgrupper över fakultetsgränserna kan ses som ett gott exempel på samarbete kring forskarstödsfrågor. UB/LUCRIS förvaltningsorganisation erbjuder också workshops runt LUCRIS-praxis vilket ökar kontaktytorna enheterna emellan.

Ändrade stödformer

De goda exemplen visar också på en hel del förändringar i hur man organiserar, presenterar och utför sitt forskarstöd på de olika fakulteterna. På J talar man om att "(f)ormer för forskningsservice har gått från gruppundervisning mot mer individuellt anpassat stöd, både vad gäller innehåll och material, vilket har gett en bättre tidsanpassning i förhållande till var forskaren är i sin forskningsprocess". Anpassningen den individuella forskarens behov syns på flera enheter, det talas exempelvis om en högre grad av integrering i resten av verksamheten (HT). LTH har arbetat med uppsökande verksamhet på institution, på N går vissa enheter ut (övriga planerar att gå ut) till avdelningar och forskargrupper och ger i något fall även institutionsseminarium, för att informera och presentera relevanta nyheter, till exempel

Springer Compact avtalet, e-böcker inkl. EBS, andra nya resurser och uppdaterade/ändrade versioner av resurser.

Exempel finns också på olika projekt att nå individen, exempelvis genom riktad information kring informationssökning, publiceringsstrategier, OA och hantering av forskningsdata i relation till forskningsanslag från vissa finansiärer (S). Andra satsar på att nå ut till alla nya doktorander och ge dessa specifika information/undervisning tidigt i sin utbildning (EHL, J, N). Exempelen visar på en förskjutning av forskarstödet genom att närma sig forskaren mer där hen befinner sig i forskningsprocessen, snarare än att vänta på att den samme ska komma till biblioteket.

Förändrade krav på biblioteken har också betytt förändrat fokus, N exemplifierar med frågor kring upphovsrätt som mer och mer landar på bibliotekets bord: "Bibliotekarierna är även de som forskare och studenter oftare vänder sig till i upphovsrättsfrågor, och hur man ska/får återanvända andras material. Vi kallas ibland copyright-experts. Man kan säga att det finns en förväntan som vi behöver jobba för att leva upp till." (N)

Bibliotekets roll i den vetenskapliga kommunikationen

Genom arbetet med att hitta gemensamma och samtidigt lokala lösningar kring implementering, drift, support och kvalité i LUCRIS framstår bibliotekens kompetenser allt tydligare. Kompetenser kring metadatakvalité, publiceringsfrågor och spridning av publikationer har varit viktiga delar i hur LU jobbar med sin forskning utåt och i och med detta har biblioteken fått en ännu framträdande och synligare roll som supportfunktion. "Biblioteken och bibliotekarier jobbar mer och mer med universitetets output och inte bara dess input=förvärv av andras vetenskapliga produktion"(N).

3.4.2 "Dåliga"/Lärorika exempel

FRÅGA: "Dåliga"/Lärorika exempel: har ni några projekt/ former för forskningsservice/ tjänster etc. som ni implementerat under de senaste 5 åren som ni inte anser ha fungerat särskilt bra? Vilka? Varför? Vad lärde ni er av det?

Tidstjuvar

Bland de som delat med sig av sina mindre lyckade satsningar så är det tydligt att tid- och arbetsinsats inte har matchat förväntad utdelning. EHL har lagt exempel mycket tid under en 8 månaders period på att återkoppla till varje forskare som registrerat en publikation i LUP kring parallellpublicering:

Resultatet var nedslående – forskarna visste inte vilket deras postprint var. De upplevde också att artikeln redan var tillgänglig för alla eftersom "alla universitet väl har den tidskriften". En lärdom är att det måste finnas en medvetenhet under hela peer-review processen och ett intresse av att parallellpublicera redan INNAN publiceringen. (EHL)

N har ett likande exempel, där systematisk parallellpublicering inte är hållbar ur ett resursperspektiv, nyttan kan inte matchas med tiden det tar att utföra uppgiften. Här tas även ledningens ansvar upp, att det finns en önskan att denna uppgift ska underlättas för forskarna, att "någon annan ska göra det" samtidigt som biblioteket inte får mer medel.

Integrerat eller personligt

Andra exempel är kopplade till undervisning och vikten av att bedriva undervisning som antingen ligger "naturligt" i verksamheten, det vill säga att det är svårt att bedriva undervisning vid sidan om övrig kursverksamhet. Risken är, som HT, lyfter fram att insatserna blir personberoende när det inte finns ytor att naturligt integrera bibliotekets frågor i. S lyfter fram svårhet i att erbjuda allmänna workshops för forskare, deras exempel var i samband med lanseringen av LUCRIS där de workshops man erbjöd inte var så välbesökta. Detta tolkas som att "forskarna vill ha personlig hjälp i stunden när behov uppstår snarare än en generell genomgång" (S).

3.4.3 Resultat från projektet

FRÅGA: Har ni under de senaste 5 åren arbetat på något speciellt sätt med resultaten från projektet? Har det påverkat hur ni organiserar er forskningsservice? Hur många jobbar med forskningsservice? Andra prioriteringar?

Fler samarbeten och kompetensutveckling

Tätare samarbeten med andra enheter är kanske i sig inte ett direkt resultat av projektet, men tydligt är att dessa har burit med sig många av de vinster som efterlystes i rapporten från 2012. Samarbeten mellan LUB och centrala enheter som ex Forskningsservice var begränsade men i och med LUCRIS har ett starkare band skapats mellan enheterna. Arbetet med implementeringen och driften av LUCRIS har burit många spår av projektets resultat och strävan efter att det slutgiltiga stödet till den individuella forskaren ska ske så nära denne som möjligt, med hänsyn till lokal praxis. Samtidigt har kompetensutveckling, kompetenstransparens och kunskapsöverföring mellan bibliotekarierna och andra administratörer i LUCRIS skapats exempelvis genom gemensamt ärendehanteringssystem men även genom de olika arbetsgrupperna inom projektet, bland annat kring frågor som granskning och säkerhetsställande av kvalitet i databasen.

LUCRIS

Övergången från LUP till LUCRIS har varit en stor del i arbetet med forskarstöd under de senaste åren. Här kommer arbete med gemensam praxis, semicentraliserad support och en annan arbetsstruktur in. N skriver:

Ett bestående intryck från Fokusgruppssamtalet var irritationen över LUP och OA. Övergången till LUCRIS har kanske inte gått smärtfritt, men det förefaller som om det nu är mer accepterat att man ska lägga in sina publikationer i LUCRIS, och att man förstår att det ökar synligheten av ens publikationer. Bibliotekens roll i granskningsprocessen har blivit tydligare, och framför allt har den blivit mer resurskrävande för biblioteken, vilket ofta har krävt en omprioritering. (N)

Organisations- och arbetssättsförändringar

På vissa håll har man tagit utgångspunkt i arbetet för fem år sedan för att förändra forskarstödet. LTH har arbetat med att skapa ett mer strukturerat forskarstöd jämfört med tidigare. Detta har bland annat inneburit att nästan all personal i dagsläget jobbar med forskarstöd i någon form. Även S tar fram att projektet påverkat deras sätt att arbeta med forskarstöd: "I bibliotekets handlingsplaner framgår att vi har vidareutvecklat forskarstödet

utifrån de resultat som framkom i projektet. Vi har arbetat utifrån konceptet "Tillgänglighet, närhet och synlighet" för att på ett proaktivt sätt utveckla det forskningsnära stödet. Detta innebär att vi tar initiativ till kompetensutveckling och informationstillfällen, utvecklar lathundar, guider och best practice-exempel".

EHL jobbade inte med någon form av strukturerat forskarstöd innan 2012 utan det inrättades efter 2012 och de lyfter fram att rapporten "Tillgänglighet, närhet och synlighet" låg som grund för hur forskarstödet utformades.

På andra håll har det inte skett så mycket förändring hur forskarstödet bedrivs. Däremot skriver J att forskarstödet önskas i en högre grad än tidigare: "Fakulteten har sett ett ökat behov av forskarstöd, och biblioteket har omfördelat personalresurser för att möta upp mot fakulteten".

Open access

Förändringar i attityden gentemot open access tas upp, här tar både UB och N upp att OA frågan på sätt och vis verkar ha landat mer hos forskarna. Men även om förståelsen och acceptansen för OA har blivit större så har komplexiteten kring OA-frågor inte minskat. N skriver: "Detta har lett till fler frågor från forskarna vilket i sin tur har resulterat i en omprioritering så till vida att bibliotekspersonalen behöver sätta sig in mer i OA, finansiärers OA-krav osv".

3.4.4 Nästa steg

FRÅGA: Vad tror ni är nästa sak som ert bibliotek bör/kommer satsa på när det kommer till forskningsservice? På lång sikt? På kort sikt?

Open Science/ Forskningsdata

De flesta enheter pekar att det krävs satsning på forskningsdata och RDM samt anpassningar till nya/kommande riktlinjer kring öppna data. Det handlar både om att facilitera stöd till forskarna kring hur man hanterar data, men flera enheter ser också att biblioteken blivit en naturlig nod för att driva fakultetens arbete med forskningsdata generellt. Detta arbete är i sig linda men handlar om att bygga upp kompetens, samarbete över fakultetsgränserna och centrala stödfunktioner.

Digitalisering

Även digitalisering ses som en uppgift som kommer växa, här är det framförallt UB som ser ökad mängd av material som bör digitaliseras och i och med det skapa fler och bättre förteckningar/kataloger över det som finns tillgängliga i ALVIN.

Bibliometri/ Visualiseringen av forskningsdata

Flera enheter talar om hur man bör satsa på bibliometri, återanvändning av data från exempelvis LUCRIS och visualiseringen av forskning. S exemplifierar med att beskriva att man vill jobba med visualiseringen av forskningsdata som fakulteten sedan kan använda i strategiska planeringsfrågor; publiceringsstrategier; men även för användning i utbildningen=forskningsbaserad utbildning.

Upphovsrätt

Upphovsrättsliga frågor och behovet av att kompetensutveckla sig inom detta område är en uppgift som kommer ta allt mer tid i framtiden (HT och S).

Behov av gemensamma lösningar för små enheter

För de mindre enheterna är det tydligt att det krävs gemensamma lösningar vad det gäller support och kompetensutveckling i likhet med de som gjorts i samband med implementeringen av LUCRIS.

3.5 SAMMANFATTNING OCH JÄMFÖRESLE AV ENKÄTSVAR 2012-2017

Både enkäten och workshopen där enkäten diskuterades vittnar om att mycket har hänt med området forskarstöd de senaste fem åren. Vissa frågor har tydligt hittat "hem", andra är på väg att hitta sin plats och i detta syns bibliotekens strävan efter att kunna erbjuda ett flexibelt och användbart forskarstöd. Vissa enheter har kunnat bygga vidare eller skapat nya organisatoriska strukturer ägnat åt just forskarstödsfrågor. Mindre enheter bollar fortfarande med att kunna hitta vägar att erbjuda ett relevant forskarstöd i flödet av allt annat som ska erbjudas.

Någon reflekterar också i svaren att en jämförelse mellan 2012 och 2017 är svår eftersom "ribban höjts", det vill säga svar på frågor i vilken utsträckning något utnyttjas kanske då betraktades som hög medans samma efterfrågan nu beskrivs som låg trots en likande efterfrågan. Undervisning, support och andra former av stödinsatser har skapat naturliga rum för vissa frågor vilket underlättar möjligheten att ge stöd då frågorna och uppgifterna är relativt vanliga och återkommande. Det krävs kanske mindre för att ge fler ett mer relevant stöd vad det gäller exempelvis information om finansiärers krav på öppen tillgänglighet nu jämfört med för fem år. En förändring som kan bero på en "mognad" av frågan, att finansiärerna är bättre på att faktiskt förklara vad de vill ha och hur, men även erfarenhet och samarbeten ute i organisationen som genererar ett relevant stöd.

I enkäten efterfrågades ungefär hur många heltidsekvivalenter som läggs på forskarstöd, en fråga som visade sig svår att uppskatta. Tydligt är att det ingår i många tjänster och i många faser forsknings- och utbildningsprocessen.

3.5.1 Starta en forskningsuppgift 2012-2017

Fortfarande erbjuder inga bibliotek insamling av tidigare ansökningar inom samma forskningsområde. Däremot har det skett en stor ökning inom kategorin "Tillhandhålla information om finansiärer", från att två fakulteter erbjudit det och elva inte, så är siffran nu sex som gör det och fem inte erbjuder det. Eventuellt kan detta ses som ett utslag för att forskningsfinansiärernas krav på open access och dess uppföljning blivit mer tydligt och etablerad. Alternativt har biblioteken fått en bredare stödfunktion generellt, det finns behov i fakulteternas verksamheter och biblioteket har blivit den part som tagit dessa. OA känns som en "icke-fråga" i många avseenden numera. Dessutom visar det sig att det är lättare att informera om detta innan och skapa relevans för information kring open access i samband med ansökningar/ beviljade anslag än att försöka informera i efterhand/ när publikationerna redan är publicerade. Finansiärernas krav på open access har blivit legio. Kraven har på så sätt blivit en av de frågor som varje forskare aktivt måste förhålla sig till i publiceringsprocessen. Även i svaren under "Tillgängliggöra resultat och grunddata" syns det att kommer fler och fler frågor kring öppen tillgång.

3.5.2 Insamling 2012-2017

En marginell minskning på poänggivande kurser syns (från 5 av 13 till 4 av 11), relationerna mellan de som erbjuder icke-poänggivande kurser är den samma.

Många enheter erbjuder sidor/libguides med information direkt till forskare, information som kan nås när som helst – oavsett bibliotekets kursverksamhet eller öppettider. Urvalet av ämnesresurser visar att man har varit tvungen att sätta tydligare fokus på forskarnas specifika behov och inte återanvända gemensamma resurser som de som tas fram för studenterna.

Fler bibliotek erbjuder information om nya resurser och nyhetsbevakning, ett sätt att individanpassa informationsströmmen. Det kan även noteras en liten ökning vad det gäller bibliotek som erbjuder sökningar åt forskare. Att arbeta med personliga kontaktbibliotekarier verkar också vara genomgående nu, endast UB som "saknar" egna forskare erbjuder, av förklarliga skäl, inte detta. Det är tydligt att kontaktbibliotekarieskapet är ett exempel på hur man kan jobba nära forskarna och sänka tröskeln in till biblioteket, den individuella kontakten är mycket viktig.

3.5.3 Bearbeta/ Analyser/ Skriva 2012-2017

Tydlig ökning av helpdesk funktionen för många olika program – ett utslag för att traditionell undervisning är svårt att förena med forskares splittrade behov och möjlighet att delta? Helpdesk före undervisning ger större spridning (bildhantering, olika referenshanteringsprogram etc.) och en flexibilitet att hjälpa och stötta när behovet uppstår och inte när undervisning är inplanerad.

Många hänvisar till reference-managementguiden, vilket vittnar om nyttan av "gemensamma" resurser kring gemensamma och allmänna system - trots olika ämnes- och forskningsområden. Detta är ett område som det säkert kan arbetas mer med, där gemensamma nämnare kring exempelvis olika system kan skapa gemensamma plattformar som underlättar och skapar effektivare arbetsflöde för medarbetarna i nätverket. Ett sådant arbetssätt kräver en satsning på gemensam struktur för innehåll och uppdatering inom LUB.

3.5.4 Tillgängliggöra resultat och grunddata 2012-2017

Det finns en liten ökning av enheter som erbjuder undervisning i publiceringsstrategier men en stor ökning av publiceringsrådgivning och helpdesk när det kommer till publikationssystem på LU. Detta kan i sin tur sättas i relation till att LU lanserade ett nytt Current Research Information System (CRIS) vilket inneburit att arbetsinsatser har varit tvungen att koncentreras kring detta.

En ökning har också skett vad det gäller bibliotekens stöd kring OA-frågor, både i relation till undervisning och helpdesk. OA-frågans naturliga plats på biblioteket syns även i de tjänster som erbjuds under skedet "Insamling", främst kring finansiärernas OA-krav. Dock ges exempel på, av dem som aktivt har jobbat i olika projekt för att öka parallellpublicering, under fasen "Tillgängliggöra resultat och grunddata" att det är svårt att motivera sådana satsningar ur ett resultat- och resursperspektiv. Däremot återkommer många till att kontakt i en fråga kan leda till andra frågor, vilket gör kommunikationen kring parallellpublicering till en möjlig språngbräda in i övrigt forskarstöd och ett sätt att marknadsföra bibliotekens kompetens.

Bibliometriska analyser av olika slag ses av flera enheter som en naturlig tjänst att erbjuda, ofta med stöd från expertfunktion på UB.

Inte helt oväntat har tjänster i relation till forskningsdata ökat mycket, frågan fanns med i materialet från 2012 men var på inget vis lika framträdande då som nu i biblioteketens, men även centralt på universitets, agenda.

3.6 Sakernas tillstånd och utmaningar för framtiden

Analysen av svaren har skett genom sammanställning och jämförelse av resultaten från 2012 och 2017, men även genom en workshop⁴ där frågor från enkätsvaren har lyfts fram och diskuterats (diskussionsunderlag i Bilaga 1). I diskussionerna framkom att vissa har arbetat med resultatet från 2012 som ett sätt att synliggöra och identifiera luckor i befintligt forskarstöd. Man kan använda listan över olika stödformer som en potentiell ingång i utvecklingen av den egna enhetens stöd.

Här följer tre punkter som kan sägas var signifikanta för resultatet av enkäten kring forskarstöd inom LUB 2017, i relation till resultatet av forskarstödsundersökningen 2012.

NÄRHET: FLEXIBELT LAGSPEL

Former för forskningsservice har gått från gruppundervisning mot mer individuellt anpassat stöd, både vad gäller innehåll och material, vilket har gett en bättre tidsanpassning i förhållande till var forskaren är i sin forskningsprocess (svar i enkäten)

Denna trend är tydlig, flera enheter erbjuder traditionell sals- och gruppundervisning till en viss utsträckning, men vittnar samtidigt om att det finns en större beredskap att ge individanpassad support och hjälp i exempelvis ett antal olika system och program.

Undervisning blir lätt dyrt och ineffektivt när det låser personer vid tider och det inte blir så många som sluter upp, trots att efterfrågan finns. Helpdesken eller den individanpassade supporten däremot blir flexibel i innehåll och form.

Samtidigt är det svårt för biblioteksorganisationer som servar stora forskningsinstitutioner att erbjuda individuell hjälp, ett arbete som kräver resurser för att utvecklas i takt med hur ämnen och tekniker förändras. Det flexibla forskarstöd som både enkäten och den efterföljande diskussionen vittnar om har en del stora utmaningar att närma sig för att kunna komma vidare och skapa ett hållbart forskarstöd. Det handlar vidare om kompetensutveckling och avgränsningar, och om tid att utveckla dedikerad och anpassad information till forskarna, som kan komma åt var och när som helst. Kanske kräver den ökade individanpassade supporten gemensamma anpassningar på ett annat plan. Biblioteket kan kanske inte förvänta sig att de kan erbjuda en attraktiv undervisningsstruktur på egen hand utan måste på ett ännu tydligare sätt bli en del av andra befintliga mötes- och undervisningsstrukturer. Något som många jobbar med idag och där många paralleller kan dras till arbetet med informationskompetens och studenters lärande. Det visar sig exempelvis svårt att nå en bredare bas av forskare genom att kalla till förutsättningslösa seminarier om OA, det är svårt att försöka jobba med OA-medvetenhet genom individuell rådgivning om parallellpublicering när artikeln redan är tryckt. Det krävs därför andra förhållningssätt och, i forskningsprocessen, tidigare insatser. Ett annat exempel är hur man kan identifiera vissa kluster av forskare och på så sätt adressera vissa frågor. Då det ofta inte finns möjlighet, av tidsskäl, att börja från ruta ett med varje

⁴ Deltagare i workshopen var Yvonne Hultman-Özek (M), Emma-Lisa Hansson (LTH), Kristina Holmin Verdozzi (N), Mikael Graffner (UB), Martin Persson (UB), Viktoria Hörnlund (HT), Jonathan Johansson (praktikant HT), Kent-Inge Andersson (EHL), Cajsa Andersson (N), Jon Eriksen (J), Andrea Mervik (HT), Maja Carlson (S), Carina Enestarre (A), Åsa Sellgren (LTH), Anna Carlsdotter (praktikant S), Magnus Annemark (HT), Britta Smångs (N) och Hanna Voog (UB).

enskild forskare bör det initiala forskarstödet kopplas till andra ingångar eller andra plattformar. Kanske befintlig forskarutbildningen har utrymme för att kunna adressera och marknadsföra tjänster till doktorander när de behöver det? Kanske bör man fortsätta att satsa på forskaranpassade informationsstrukturer (sidor, libguides, filmer, manualer) som är tillgänglig 24/7? Dessa utmaningar, att skapa en bred bas, blir en form av flexibelt lagspel, där man kan nyttja planen men ändå där det behövs stödja enskilda spelare.

SAMARBETEN: KONSTEN ATT DRA NYTTA AV ETT NÄTVERK

Samarbeten av olika slag återfinns beskrivna på många ställen i enkäten. I exempel på fakultetsöverskridande LUB samarbeten såsom N/LTH + UB, HT/S, LTH/M är det ofta i relation till föreläsningar och workshops och tydligt att man söker samarbete med närliggande ämnen/forskningskulturer. Detta är ett arbetssätt som verkar ha fungerat bra och blivit ett sätt att ta till vara på forskarna behov som samtidigt spar tid för bibliotekarierna. Mervärdet blir mötesplattformar för forskarna och ömsesidig inspiration.

Ett exempel på där samarbetet inom LUB i en vidare bemärkelse stärkts är i och med implementeringen av LUCRIS. På många sätt är LUCRIS ett pilotprojekt för samarbete inom LU i stort: där fakulteter, fakultetsbibliotek och andra stödfunktioner har och även fortsättningsvis måste ha ett samarbete för att skapa maximal nytta av ett gemensamt system och en gemensam funktion, utan att kompromissa med lokal kultur.

Klart är att dessa större gemensamma satsningar och samarbetena uppkommer i relation till ett direkt behov – en fråga eller ett system, att man inte kan och bör söka samarbeten för samarbetens skull. En framtidspaning är att frågor rörande öppen vetenskap kommer ställa stora krav på biblioteken att hitta samarbetspartner utanför de hitintills ”traditionella”, här krävs kompetenser från jurister, arkivarier, etikprövningsnämnder etc.

TILLGÄNGLIGHET: OPEN ACCESS OCH OPEN SCIENCE

I projektet från 2012 framhölls OA-frågan ofta som en het men svårnavigerad fråga för både forskare och biblioteken. Nu känns frågan nu inte lika brännande, inte för att biblioteken inte sysslar med OA utan snarare tvärtom - det är en självklar del i bibliotekets kompetens. OA har blivit ett begrepp som alla måste förhålla sig till, men om det blivit norm och allmängods är det snarare i teorin än i praktiken. Det finns en större beredskap att besvara frågor ute på enheterna om OA nu, men samtidigt navigera både forskarna och bibliotekarierna genom en allt snårigare djungel av olika OA-riktlinjer.

Även om eventuellt arbete med Open Journal System (OJS) inte direkt efterfrågades i enkäten kom detta upp, framförallt under workshopen. Tydligt blev att i arbetet med att tillhandhålla stöd och plattform för skapa och driva OA-tidskrifter skapas en pusselbit som tidigare saknats i bibliotekens forskarstöd, en bit som på sätt och vis ligger över alla stegen i forskningsprocessen.

FÖR FRAMTIDA UPPFÖLJNINGAR

För framtiden hade det varit intressant att återigen jobba med fokusgrupper med forskare för att sondera om det forskarstöd som bedrivs är i linje med forskarnas behov. Kanske behöver en

framtida undersökning också på nytt inventera relevanta informationskanaler och system, exempelvis är Open Journal Systems (OJS) ett verktyg som jobbas flitigt med på vissa håll i organisationen. En ny inventering skulle kunna skapa en mer uppdaterad bild av vilka system som är mest relevanta. Av tidsmässiga skäl kunde inte en ny inventering göras inför utskicket av denna enkät.

I enkäten har bara ibland doktorandernas behov plockats fram separat, i stort har samlingsbegreppet forskare inkluderat doktorander. Detta är något som skulle kunna jobbas vidare i en framtida studie, kanske parallellt med att man identifierar andra nyckelgrupper inom kollektivet "forskare". Att undersöka och identifiera doktorandernas specifika behov, i sin ibland utsatta position i förhållande till handledare och forskningskulturer, kan analyseras mer. Kanske kan också andra forskarkluster tas under lupp, exempelvis vilket stöd man skulle kunna tänka sig att forskargrupper som en enhet skulle behöva.

En sista fråga för framtiden är att vara observant, kanske till och med vakta, på gränserna för bibliotekets forskarstöd. Frågor för framtiden är: Hur mycket kan biblioteket göra för forskare? När nya frågor och områden landar på biblioteken, vad ska bort eller är forskarstödet just hela bredden? Vilken nivå ska då kompetensen på den individuella medarbetaren vara? Ska biblioteket springa på alla bollar?

Referenslista

- Björk, B.-C. (2006). A model of scientific communication as a global distributed information system. *Information Research*, 12(2).
- Blaschke, P. e. a. ([2009] (Opubl.)). *Forskarservice på BTHs högskolebibliotek. Vilka tjänster är viktigast för forskarna?. Rekommendationer baserade på enkät och intervju*. Retrieved from
- Voog, H., Arnebrant, K., Bank, M., Eltén, A., Johnsson, M., Kjellberg, S., . . . Zettergren, A.-S. (2013). *Tillgänglighet, närhet och synlighet - gemensamma utmaningar för LUB-nätverket för att möta forskares behov av stöd vid Lunds universitet*. Retrieved from <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=3404879&fileOId=3404888>

Bilaga 1

Diskussionspunkter

Workshop "Forskarstödet – fem år senare", 2017-11-08

NU

Hur ser ni på resultatet av enkäten 2017 jämfört med resultatet 2012? Saknar ni någon aspekt?
Är det något som sticker ut?

HUR GÅR VI VIDARE?

Samarbete

Ökat samarbete syns i enkätsvaren, inför framtiden:

- Vad är förutsättningarna för lyckade samarbeten? Vari ligger svårigheterna? Vinster? Hur hittar man nya samarbetspartners inom LUB/ LU/utomLunds? Hur möjliggör vi kompetensöverföring och kompetenshöjning? Vad är avgörande: Ämnesmässig närhet? Organisationsstorlek? Annat?

Individualiserat forskarstöd

Enkäten visar på ett mer individualiserat forskarstöd:

Bland annat i relation till undervisning kontra helpdesk, kontaktbibliotekarie som den starkaste ytan, embedded librarians, forskaranpassade resurssammanställningar etc.

- Stämmer den bilden? Vad kräver detta i form av resurser, kompetenser, mandat och roll inom institutionerna men även universitet i stort för framtiden?

OA-potatisen

OA en integrerad del av forskarstödet idag:

- Har det skett ett skifte vad det gäller OA-frågor mellan 2012-2017? Vad kan det bero på? Vad är framtidens "heta potatis"?